

8. DERS ٨- الدَّرْسُ الثَّامِنُ

İSİM CÜMLESİ الْجُمْلَةُ الْإِسْمِيَّةُ

Sarf:

Kelime bilgisi demektir. Arapçada kelimenin yapısını gösteren ilim dalıdır. Bir kelimenin isim mi, fiil mi, harf mi; türemiş isim mi, türemiş isim ise nasıl türemiş olduğu konularını ve yine kelimenin tekil mi, ikil mi, çoğul mu veya eril mi, dişil mi olduğunu bildiren kuralları belirlemektedir.

Nahiv:

Cümle bilgisi demektir. Kelimenin cümledeki yerini belirleyen ilim dalıdır. Kelimenin özne mi, tümleç mi vb. olduğunu belirlemektedir. Kelimelerin ve öğelerin cümle içinde bulunduğu yere ve birlikte kullanıldığı edata bağlı olarak son harfinde meydana gelen ses değişimlerini konu edinmektedir.

* Arap dilinde, çekim yoluyla mâzi, muzâri ve emir siygalarında fiiller ve ism-i fâil, ism-i mefûl, sıfat-ı muşebbehe, masdar, ism-i mansûb, ism-i âlet, ism-i zaman, ism-i mekân gibi isimler türetilmektedir.

* Arapça murab bir dildir. Sarf ilminin kurallarına uygun olarak türetilmiş bir kelime, terkip veya cümle içine konulunca, bulunduğu yere göre son harfinde bazı hareke ya da harf değişiklikleri meydana gelir. Bu değişimime i'râb denir.

* Bir Kelimenin cümle içindeki konumuna göre son harfinde hareke değişikliği olmuyorsa, buna bina; kelimeye de mebni denir.

طَالِبٌ طَالِبًا طَالِبٍ مُعَرَّبٌ
هَذَا هَذَا هَذَا مَبْنِيٌّ

Arapçada Kelime üçe ayrılmaktadır: 1. İsim, 2. Fiil, 3. Harf

İsim: Zamandan arındırılmış ve yalnız başına bir anlama sahip olan kelimeye isim denir.

عَلِيٌّ، حَالِدٌ، طَالِبٌ، مُدَرِّسٌ، الشُّوقُ، الرَّجُلُ، الْمَسْجِدُ

Fiil: Zamana bağlı bir anlamı olan kelimeye fiil denir.

رَجَعَ، قَرَأَ، شَرَحَ، ذَهَبَ

Harf: Yalnız başına bir anlamı olmayan, başka bir kelime ile anlam kazanan kelimeye, harf denir.

فِي، مِنْ، إِلَى

İsim Cümlesinde Temel Bilgiler

İsim Cümlesi: İsim ile başlayan cümleye, isim cümlesi denir.

Bir Kelimenin üç durumu vardır:

1. Nekra (Yalın hali): طَالِبٌ

طَالِبٌ (Özne) طَالِبًا (Nesne) طَالِبٍ (Tamlama)

2. Marife (El takılı hali): الطَّالِبُ

الطَّالِبُ الطَّالِبِ الطَّالِبِ

3. Muzâf hali:

طَالِبُ الصِّفِّ طَالِبِ الصِّفِّ طَالِبٍ الصِّفِّ

* Muzâf kelime, başına el takısı, sonuna da tenvin almaz:

طَالِبُ الصِّفِّ

* Muzâf kelime, tesniye veya cem-i muzekker salim olduğunda, kelime sonundaki nunlar düşer.

عَامِلُونَ < عَامِلِينَ işçiler عَامِلُو المَصْنَعِ < عَامِلِي المَصْنَعِ Fabrikanın işçileri

كِتَابَانِ < كِتَابَيْنِ İki kitap كِتَابَا مُحَمَّدٍ < كِتَابَيْنِ مُحَمَّدٍ Muhammedin iki kitabı

İsmin üç hali vardır:

1. Merfû (Ref hali): İsim; Mubteda, Haber, Fail, Naibi Fail konumunda olursa Merfû'dur.

جَاءَ سَعِيدٌ. Said geldi.

2. Mansûb (Nasb hali): İsim; Meful, Hal, Temyiz, Mustesna konumunda olursa Mansûb'tur.

رَأَيْتُ سَعِيدًا. Said'i gördüm

3. Mecerûr (Cer hali): İsim, Harf-i cer, Muzâfun ileyh konumunda olursa Mecerûr'dur.

مَرَرْتُ بِسَعِيدٍ. Said ile karşılaştım.

* **İsimler:** Mufred, Tesniye ve Cemi olmak üzere üçe ayrılır: المَفْرَدُ و التَّثْنِيَّةُ و الجَمْعُ

Cem-i isimler:

Cem-i Muzekker Salim, Cem-i Muennes Salim ve Cem-i Mukesser olmak üzere üçe ayrılır.

Mufred İsim:

رَجُلٌ Adam مَسْجِدٌ Mescid طِفْلٌ Çocuk سَمَكٌ Balık قَرِيبٌ Akraba, yakın

قَالَمٌ Kalem وَلَدٌ Çocuk دَفْتَرٌ Defter كِتَابٌ Kitap فَاطِمَةُ Fatma

Tesniye İsim:

Muennes – Muzekker Tesniye	Tesniye Eki	Muennes-Muzekker Mufred	
مُسْلِمَاتٍ مُسْلِمَانِ	انِ	مُسْلِمَةٌ مُسْلِمٌ	Merfu
مُسْلِمَاتَيْنِ مُسْلِمَيْنِ	ينِ	مُسْلِمَةً مُسْلِمًا	Mansûb
مُسْلِمَاتَيْنِ مُسْلِمَيْنِ	ينِ	مُسْلِمَةً مُسْلِمٍ	Mecrûr

Tesniye (ي) sinden önceki harfin harekesi her zaman fethadır.

Cem-i Muzekker Salim جَمْعُ الْمَذَكَّرِ السَّالِمِ

Cem-i Muzekker Salim	Cem-i Eki	Mufred Muzekker	
مُسْلِمُونَ	+ وَنَ	مُسْلِمٌ	Merfû
مُسْلِمِينَ	+ يْنَ	مُسْلِمًا	Mansûb
مُسْلِمِينَ	+ يْنَ	مُسْلِمٍ	Mecrûr

* Cem-i (ي) sinden önceki harfin harekesi her zaman kesradır.

Cem-i Muennes Salim جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّالِمِ

Cem-i Muennes Salim	Cem-i Eki	Mufred Muzekker	
مُسْلِمَاتٌ	+ اتٌ	مُسْلِمَةٌ	Merfû
مُسْلِمَاتٍ	+ اتٍ	مُسْلِمَةً	Mansûb
مُسْلِمَاتٍ	+ اتٍ	مُسْلِمَةٍ	Mecrûr

Örnek Tablo

Cem	Tesniye	Mufred	
مُعَلِّمُونَ	مُعَلِّمَانِ	مُعَلِّمٌ	Muzekker Merfû
مُعَلِّمَاتٌ	مُعَلِّمَاتَانِ	مُعَلِّمَةٌ	Muennes Merfû
مُعَلِّمِينَ	مُعَلِّمَيْنِ	مُعَلِّمًا	Muzekker Mansûb
مُعَلِّمَاتٍ	مُعَلِّمَاتَيْنِ	مُعَلِّمَةً	Muennes Mansûb
مُعَلِّمِينَ	مُعَلِّمَيْنِ	مُعَلِّمٍ	Muzekker Mecrûr
مُعَلِّمَاتٍ	مُعَلِّمَاتَيْنِ	مُعَلِّمَةٍ	Muennes Mecrûr

Cem-i Teksir الْجَمْعُ الْمَكْسُرُ

قَالَمٌ < أَقْلَامٌ دَفْتَرٌ < دَفَاتِرٌ كِتَابٌ < كُتُبٌ سَمَكٌ < أَسْمَاكٌ مَسْجِدٌ < مَسَاجِدٌ
رَجُلٌ < رِجَالٌ وُلْدٌ < أَوْلَادٌ غَارِبٌ < غُرَبَاءٌ قَرِيبٌ < أَقْرَبَاءٌ طِفْلٌ < أَطْفَالٌ

* Cem-i Teksir isimlerin irabı, Mufred isimlerin irabı ile aynıdır.

* Cümle öğeleri ya tek kelimedenden ya da çok kelimedenden oluşur. En az iki kelime olmak üzere çok kelimedenden oluşan ve bütün olarak tek bir öğeye karşılık gelen yapılara, kelime grupları (söz öbeği) denir.

* Merfû öğesinden sonra gelen kelimelerin tamamı mansûb öğelerdir.

Tek bir öğeye karşılık gelen en yaygın kelime grupları şunlardır:

1. İsim Tamlaması: Muzâf + Muzâfun ileyh.
2. Sıfat tamlaması: Mevsûf + Sıfat
3. Sıla Grubu: İsmi Mevsûl + Sıla cümlesi.
4. Cer grubu: Cer + Mecerûr / Zarf (Şibhi cümle)
5. Atıf Grubu: Ma'tûfun Aleyh + Atıf edatı + Ma'tûf.
6. Temyiz Grubu: Adet + Ma'dud / Mubhem isim + Açıklayıcı isim.
7. Bedel Grubu: Mubdelminh + Bedel